

10. Пилипенко-Фрицак Н.А. Сказка как один из факторов языковой картины мира (по материалам волшебных сказок А.Н. Афанасьева) // Проблемы безпеки української нації на порозі ХХІ сторіччя : Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. – К.; Чернівці, 1998.-Ч.2. – С. 114 – 115.
11. Пропп В.Я. Исторические корни волшебной сказки. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1986. – 364 с.
12. Соколовская Ж. «Картина мира» в значении слов. Семантические фантазии или «катехизис семантики». – Симферополь : Таврия, 1993. – 232 с.
13. Шрамм А.Н. Очерки по семантике качественных прилагательных. – Л.: Изд-во ЛГУ., 1979. – 134 с.
14. Duden.Deutsches Universalwörterbuch A-Z. – 3., neu bearbeitete und erweiterte Auflage. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1996. – 1816 S.
15. Janning J., Gehrts H. Die Welt im Märchen. – Kassel: Röth, 1984. – 189 S.
16. Kinder-und Hausmärchen/Gesammelt durch die Brüder Grimm. – Aufbau-Verlag Berlin und Weimar, 1977. – S.13–189.
17. Lüthi M. Es war einmal: vom Wesen des Volksmärchens. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2008. – 246 S.
18. Pöge-Alder K. Märchenforschung: Theorien, Methoden, Interpretationen. – Thübingen: Narr, 2007. – 267 S.
19. Röhrich L. „und weil sie nicht gestorben sind...“: Anthropologie, Kulturgeschichte und Deutung von Märchen. – Köln: Böhlau, 2002. – 447 S.
20. Solms W. Die Moral von Grimms Märchen. – Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1999. – 249 S.
21. Uther H. Handbuch zu den „Kinder-und hausmärchen“ der Brüder Grimm: Entstehung – Wirkung – Interpretation. – Berlin: de Gruyter, 2008. – 644 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олена Мельник – аспірант кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.

Наукові інтереси: апроксимативні методи дослідження.

СПОСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОВЧАННЯ В «МІФІЧНІЙ» ПРОЗІ Г.Е. НОССАКА

Марта МУЗИЧУК (Львів, Україна)

Стаття розглядає мовчання як компонент «міфічної» оповіді у прозі Г.Е. Носсака, способи його екстеріоризації в художньому тексті та його роль в авторській концепції «міфічного» зображення дійсності.

We are concerned with a problem of silence as component of the “mythical” narration in the fiction of H.E. Nossack. Its significance for the author’s myth conception and the modes of its expression in texts are the main focus of the paper.

Природа і функціонування феномену мовчання належить нині до найбільш актуальних проблем, які вивчаються в руслі як філологічних, так і нефілологічних студій. Лінгвістичний погляд на проблему мовчання запропоновано у численних роботах вітчизняних та зарубіжних лінгвістів Т. Анохіної, Л. Безуглої, Н. Арутюнової, Й. Рокошової, У. Шміца, М. де Брайкер, Ш. Краммера та ін.

Комунікація поєднує в собі два, на перший погляд, діаметрально протилежні компоненти – мовлення та мовчання. Однак, якщо відступити від традиційного сприйняття обох понять як антонімів – «мовчати = не говорити», між ними можна виявити більше спільного, аніж відмінного. Мовчання не просто як «не-мовлення» вказує на кінець мовленнєвого акту і позначає його «німу» частину, коли не утворюються звуки, а є саме по собі свідомим багатофункціональним комунікативним актом, який не обов’язково має бути опозиційним до мовлення [2: 417]. Мовчання має інформативний та ситуативний характер, а його значення формулюється в межах певного мовного та позамовного контекстів. З огляду на інформативність, мовлення та мовчання можуть бути взаємозамінними [8: 310], адже можна «говорити» мовчки так само як і «мовчати», ведучи розмову.

Художньому мовчання належить в дослідженнях окреме місце. Як вторинний відносно реального мовчання феномен воно визначається специфікою художнього оформлення, наративних установок тексту та авторською майстерністю. Роль мовчання в художньому тексті, звісно не обмежується лише функцією узгодженого комунікативного сигналу (наприклад, пауза між окремими словами та реченнями), експлікованого відповідними графічними знаками. Це одночасно тема та стратегія побудови тексту і ведення оповіді.

Метою цієї статті є дослідження ролі мовчання як компонента міфічної оповіді шляхом аналізу способів його екстеріоризації у міфічній прозі Г.Е. Носсака та його значення в авторській концепції «міфічного» зображення сучасності та стратегій «міфічної оповіді».

Питання про те, який зв'язок існує між міфом та мовчанням, відсилає до студій щодо історії становлення свідомості та виникнення феномену міфу. Відповідь приховується у полярності міфічної структури, яка зумовлена особливостями етимології слова «міф». Як стверджує Ж. Гебзер, у слові «міф» закладено два діаметрально протилежні значення – «говорити» та «мовчати». Міф – це «німе споглядання свого внутрішнього світу» і одночасно його вираження, вербалізація побаченого (відчутого) [4: 77]. Виникнення міфу часто пов'язують із прагненням впорядкувати хаос незбагненого та безіменного, страх перед яким можна подолати силою мови – шляхом наділення невідомого іменем [10: 11]. І цей процес, природньо, завжди супроводжувався усвідомленням того, що мова, як і все в цьому світі, має свої межі. Таким чином мовчання є частиною релігійного (і міфічного) першодосвіду людини [10: 11].

З позиції філософії мовчання має два пласти: з одного боку мовчання як складова людської свідомості та основна передумова процесу творення образів та символів, з іншого боку – мовчання на межі і як межа мови, спосіб пізнання того, що перебуває поза понятійністю, сфера абсолютної істини. За Г. Облінгером, мовчання означає негацію зовнішнього світу і скеровує погляд на глибинні пласти внутрішнього Я [6: 18]. З такої перспективи мовчання слід розглядати як один із основних елементів «міфічної» мови, яка є інструментом вираження внутрішнього світу і в якій мовчання стає мовленням, а за мовленням може приховуватись мовчання.

Мовчання відіграє надважливу роль для міфічної оповіді у прозі Г.Е. Носсака. Воно лежить в основі всіх ключових мотивів, які творять систему міфічного у тексті: мотив кордону, межі (мовчання як межа між свідомим та несвідомим), мотив маски (мовчання як маска), мотив небезпеки та страху (мовчання як порятунк, запобіжний засіб), смерть (мовчання традиційно асоціюється зі смертю), мотив надсамотності (мовчання як метафора до міфічного простору в сенсі Носсака – «ніщо» (das Nichts), «порожнеча» (die Leere)).

У міфічній прозі Г.Е. Носсака мовчання присутнє на всіх рівнях і має різні форми вираження. Мовчать протагоністи, наприклад, тоді, коли йдеться про сферу «невимовного». Тоді мовчання – це єдина можливість наблизитись до того, що *вже* не підлягає вербалізації і *це* не має словесного вираження:

Das sind Worte. Sowie man sie gesprochen hat, schämt man sich, weil es nur Worte sind. Dann sucht man nach anderen Worten und schließlich *schweigt* man lieber [6: 56].

Es gibt so *vieles*, für das es an Worten fehlt und gerade das ist das Wirkliche. Es ist da, bestimmt, doch man muß selber dabeigewesen sein, *mitteilen lässt es sich nicht* [8: 107].

Ich sehe, wie er dort steht, allein, und begreife alles, *ohne dass ich es in Worte bringen kann* [8: 120].

Ця мовна позиція оповідача базується на переконанні, що мова як засіб комунікації недосконала і не здатна прадиво передати істину. Як наслідок виникає мовлення, первинною функцією якого є не звичний обмін інформацією, а процес самопізнання. Протагоністи опиняються у ситуації «граничної самотності», коли їхня поведінка як мовця не передбачає присутності слухача і свідчить про абсолютну байдужість до потенційного співрозмовника, тобто вони говорять буквально «в нікуди», «в порожнечу». І навіть якщо оповідь ведеться начебто в діалогічній формі, адресат виконує швидше формальну роль. Це демонструє, наприклад, «діалог» між двома студентами в оповіданні «Die Schalttafel» (роман «Spirale»), в якому оповідач несвідомо провокує Шнайдера виговоритись:

„Er blickte mich zwar an, aber im Grunde redete er schon gar nicht mehr zu mir. Es war ein Selbstgespräch. [...] Ich war nur der zufällige und irr tümliche Anlaß“ [9: 75].

Таке виразне нехтування співрозмовником виражається і в типовій для Г.Е. Носсака моделі «автор – видавець», яка імплікує фактично ігнорування публіки в цілому. Читач опиняється віч-на-віч із «звітом про пережите» (Erlebnisbericht) «вкрай монологічної форми»

і без жодних претензій на читача: «[...] es handelt sich um einen Monolog, der auch dann gehalten wäre, wenn es keinen Zuhörer gegeben hätte. Der Bericht ist nicht auf das Gelesenwerden angewiesen» [6: 10] Лише через видавця, якому ці особисті записи «автора» випадково потрапляють до рук, тексти виходять у світ. Ця позиція пояснює специфічну мовну організацію текстів Г.Е. Носсака.

Ізольоване та дистанційоване мовлення «в нікуди», характерне для прози Носсака, можна по праву ототожнювати з мовчанням, позаяк воно щоразу тут бере початок, ним супроводжується і в ньому розчиняється.

Фази мовчання у текстах мають особливе стилістичне навантаження. Вони виділяють зображувану ситуацію, підкреслюють її релевантність на фоні цілого тексту та експлікують наявність «невимовного», «асоціативного», «міфічного». Чим ближче до суті, до ядра міфічності, тим довші фази мовчання, тим статичніший хід подій, тим детальніше зображення. Так виникає певне напруження, яке сигналізує наближення ключового моменту.

Мовчання в прозі Носсака завжди значуще. Часто воно супроводжується зображенням невербальної поведінки героїв. З огляду на стратегію ведення оповіді, це відіграє особливу роль: уможливує художнє зображення мовленнєвого акту (зовні детермінованого як мовчання) як майже трансцендентної ситуації поза межами традиційного і раціонального. У тексті це передбачає екстрасенсорне спілкування мовою тіла:

„Er war es auch, der mich auf die Dame des Hauses aufmerksam machte. Nicht mit Worten, sondern durch seinen beobachtenden Blick wurde es mir bewusst, dass es irgend etwas mit ihr auf sich hatte. Ich war nämlich nicht der Gastgeber. Sie kam auf mich zu und sagte... Nein ich glaube nicht, dass sie es sagte; sie gab mir die Hand, und ich wusste, dass sie sagen wollte: „Ich dachte schon, du würdest gar nicht kommen.“ Das sollte kein Vorwurf sein, doch es machte mich gleich sehr traurig, weil ich ihr nicht helfen konnte. Ich lächelte verlegen in ihre Richtung. Ich vermied es mit ihr zu sprechen und sie anzusehen. Das ist ja auch nicht nötig, wenn man einen kennen lernen will“ [7: 31–32].

Або:

„Wir saßen sehr nah beieinander. Ich spürte ihre Wärme und spürte dadurch auch ihre Frage: Warum tust du so? Denn obwohl ich mir alle Mühe gab, es zu verbergen, spürte sie sicher meine Frage: Wer bist du eigentlich? So lauschten wir beide, während wir an der allgemeinen Unterhaltung teilnahmen, angespannt auf das, was hinter den Worten lag“ [7: 38].

В обох сценах зображено комунікативну ситуацію, яка не має акустичного оформлення (тобто зовні це німа сцена). Спілкування відбувається на трансцендентному рівні і є для обох комунікантів абсолютно зрозумілим. Коментарі оповідача, який з власної перспективи «озвучує» невербальне, підкреслюють особливий характер спілкування: беручи участь у розмові мовчати і напружено вслухатись у те, що ховається за словами.

Ще один приклад – фрагмент з «діалогу», що базується на опозиції «говорити – не говорити», де невербальні засоби наповнюють мовчання відповідним змістом.

„Vorhin waren Sie anders“, sagte ich. Er schüttelte mit dem Kopf. „Doch! Ganz anders. Oder haben Sie Angst?“. Es war mir, als ob er ein klein wenig zusammenzuckte, doch es kann auch eine Täuschung gewesen sein. „Wovor denn? Vor mir? Vor diesem Haus?“ Das hätte ich vielleicht nicht fragen dürfen; denn sein Blick flackerte hin und her, als ob er nach einem Ausweg suche. [...] „Kann ich Ihnen nicht helfen?“ sagte ich, weil mir nichts anderes einfiel. Und da er den Kopf schüttelte: „Warum kann ich Ihnen nicht helfen? Liegt es an mir?“ Er schüttelt wieder den Kopf. „Nein, es hat nichts mit Ihnen zu tun. Ich werde Ihnen schreiben“ [8: 29 – 30].

Згідно сюжету тут зображено дуже некомфортну ситуацію, в якій невпевненість та збентеженість одного з комунікантів природні та очевидні, а отже невербальні засоби (мовчазне похитування головою, здригання та хаотичний погляд) цілком доречні у цьому

контексті. Однак така мовчазна позиція героя, поряд з природньою реакцією на ситуацію та висловлювання мовця, імплікує те основне і надважливе, що не підлягає словесному вираженню. Тому мовчання тут має значно глибший підтекст, який тісно пов'язаний із авторською концепцією міфічного.

Як зауважив ще Л. Виготський, за кожним текстом стоїть певний невисловлений підтекст, що виражається через імплікатури, натяки, евфемізми, кліше та ряд риторичних фігур, які є важливою ознакою повсякденного спілкування [порівн. також 9: 21]. На думку Ж. Гебзера [4: 77–78], вирішальну роль у висловлюванні відіграє саме те, що в ньому залишається неартикульованим. Як це можна було побачити із вже наведених прикладів, замовчування постійно присутнє у текстах Носсака і має різні форми вияву, наприклад:

Es begann bei dem „Kleinen Imbiß“, wie es auf der Einladungskarte hieß. Es kann auch schon früher begonnen haben, sehr viel früher sogar. [...] Manchmal scheint es mir, als ob es gar nicht erst begonnen habe, sondern immer schon so gewesen sei, von Anfang an. [SiN: 7]

Займенник «es» виражає певне відчуття, а точніше позначає процес – внутрішній розвиток Я-оповідача на шляху «в ніщо», «в незастраховане». При цьому воно вводиться в текст як відомий факт без жодних коментарів і детальніших пояснень і набуває значення лише в контексті фонових знань про авторську концепцію міфічного та особливості тематики його творів.

Імплікатури і недомовки – важливий і характерний для стилю Носсака спосіб вербалізації мовчання, як це демонструє наступний приклад:

Ich bin auf alles gefasst, habe ich zu dem jungen Geistlichen gesagt. Es blieb mir nichts anderes übrig, doch ich hoffe, dass es gut herauskam. Soweit es an mir liegt, will ich ihm gern dazu verhelfen, an das zu glauben, woran zu glauben er sich bemüht. Er ist so viel jünger als ich.

Ja, ich werde also die Eingabe für meine Begnadigung endlich unterschreiben, ihm zuliebe sozusagen, obwohl ich nicht weiß, weshalb und wofür ich begnadigt werden soll und wer eigentlich mich begnadigen will. Aber das braucht er nicht zu merken. Ich werde hingehen und mir das Papier vorlegen lassen, das sie für mich ausgearbeitet haben. Man wird mir erfreut auf die Schulter klopfen und sagen: „Na, sehen Sie. Warum denn nicht gleich!“ [9: 317]

Наведений фрагмент, яким розпочинається оповідання «Die Begnadigung», містить низку сюжетних загадок та шифрів, на які лише поступово (якщо взагалі) знаходиться пряма чи непряма відповідь. Від самого початку текст продукує ряд незрозумілих, завуальованих фактів; постає низка запитань: *auf alles (gefasst sein) → [worauf?]; an das zu glauben, woran zu glauben er sich bemüht → [woran?]; das Papier, das sie für mich ausgearbeitet haben → [was für eins?]; ich werde hingehen → [wohin?]* sowie *ich und sie/man → [wer?]*.

Важливу роль в декодуванні неказаного тут відіграє ключове слово ‘Begnadigung’, яке винесене як заголовок і повторюється у тексті у різних комбінаціях. Воно суто асоціативно вказує на статус оповідача (в'язень) і відповідним чином локалізує події (в'язниця). Замовчуване і недоговорене фігурує в тексті у формі дійсних елементів та займенників, які розшифровуються катафорично шляхом експлікації (контексту) та імплікації (підтексту).

Характерними є пасажі, які сигналізують, так зване, «місце стику» („Schnittstelle“ [5: 40]) мовлення і мовчання. Мовчання обриває речення, елімінує слова чи «ковтає» склади. Це руйнує будову речення як такого і вимагає використання особливих синтаксичних структур. Найбільш вживаними фігурами-екстеріоризаторами мовчання у Носсака є апосіопези.

Sie werden Ihren Gott kaum finden, er ist hier nicht nötig; er steht nicht in den Vorschriften. Höchstens der Gott Ihres Vorgängers, aber der.... na, lassen wir das. [9: 354]

„[Und] was den Engel angeht, ich habe ihn ja nicht gesehen, doch wenn der da sagt, es sei einer gewesen, wird es schon stimmen. Uns ist das alles nichts Fremdes, aber es geht um Sie, und die Frage ist...“. Da wandte sie sich zu mir.

„Hören Sie zu, Herr Nachtportier. Die Frage habe ich mir schon oft gestellt [...]“ [6: 52]

[...] Die Hauptsache ist... na, lassen wir das, *es lässt sich nicht aussprechen* [8: 178].

Er begann damit, dass er... Soll man das überhaupt erzählen? [8: 35]

Апосіопеза позначає раптове припинення мовлення, незавершене висловлювання як вияв хвилювання, стурбованості, невпевненості та ін. Прицьому основна інформація, семантичне ядро висловлювання залишається неартикульованим. Апосіопези сигналізують мовчання і одночасно рівень емоційного напруження мовця відносно сказаного, мовлення носить афективний характер:

Ich würde es nicht einen Tag aushalten. Und darum... Wie wollen die denn wissen, was ein Mann ist. [...] Etwa weil ich zwei schwere Kübel mit Viehfutter ohne Anstrengung tragen kann? Oder weil ich... Nein, Nellie, [...] [9: 35].

Апосіопези підкреслюють також фрагментарну структуру текстів Носсака. В середині тексту вони часто скеровують оповідь у інше русло, як наприклад у повісті «Nekyia»:

Da hatte ich das Gefühl, etwas versäumt zu haben, und mußte meine Wohnung aufsuchen. Als ich die Tür zu meinem Zimmer öffnete... Es lag unter dem Dach; [7: 45].

Як видно з прикладу, оповідач перериває розпочату думку і скеровує тему розмови від інформативної до описової частини оповіді. Незавершене висловлювання знаходить своє продовження у дещо варійованій формі значно пізніше (через 5 сторінок тексту):

[...] Als ich jetzt das Zimmer betrat, saß mein Vater auf dem Sofa [7: 50].

Іноді апосіопезою завершується ціле оповідання. Так, наприклад, «Unmögliche Beweisaufnahme» завершується низкою риторичних запитань, спрямованих фактично в нікуди:

Habe ich den falschen Namen gerufen aus alter Gewohnheit? Hätte ich gar nicht rufen sollen? Habe ich mich der Einsamkeit unwürdig gezeigt? Habe ich Verrat geübt an meiner einzigen Möglichkeit? Dann müßte man mich... [9: 250].

Не складно помітити, що ці питальні структури утворюють певну емоційну прогресію і в точці найвищого емоційного напруження висловлювання, а разом і ціле оповідання, переривається. Останнє речення – коментар видавця:

Hier bricht das Protokoll ab, mitten auf der Seite und mitten im Satz [9: 250].

Таким чином оповідання носить відкритий, фрагментарний характер.

Риторичні питання теж належать до способів екстеріоризації мовчання. Їхня особлива роль як риторичної фігури доповнюється особливою тематикою, якої вони торкаються: на ці запитання немає відповіді, бо мова йде про «незбагненне» і «невимовне». Єдина можлива відповідь тут – мовчання.

Особливістю мовної організації текстів Носсака є наявність семантично неповних висловлювань, хоч синтаксично вони являють собою завершене ціле.

Ich holte sie [die Postkarte – M.M.] hervor und las: „Liebe Großmutter! An meinem letzten Tage in der Heimat...“ Weiter las ich nicht. [...] Warum hatte dies Mädchen ihre Heimat verlassen? Doch, ich weiß es. *Sie wollte nicht warten*[7: 41].

Der junge Mann war schon gegen zehn in der Hotelhalle erschienen. [...] „Jetzt ist noch zu viel Betrieb“, sagte ich zu ihm. „Kommen Sie

bitte nach Mitternacht wieder.“ Mit den zwei Stunden musste er allein fertig werden. *Das Risiko konnte ich ihm nicht ersparen*[6: 28].

Позначені курсивом висловлювання не виявляють жодних граматичних відхилень, однак в семантичному плані вони «дефектні»: центральна інформація відсутня, причому контекст не містить жодних підказок для її встановлення. Читач змушений самотійно розшифрувати неартикульовану інформацію, володіючи при цьому відповідними фоновими знаннями відносно особливої тематики у творчості Носсака та його авторського розуміння міфічного.

Отже, мовчання виявляє у творчості Г.Е. Носсака свою релевантність не лише на рівні тематики та змісту, висуваючи на передній план проблему «невимовного», а також як важливий елемент наративної стратегії, текстотвірний елемент, який створює підґрунтя для «міфічної оповіді» і доповнює «міфічне» зображення сучасності у стилі Г.Е. Носсака.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Анохіна Т.О. Семантизація категорії мовчання в англомовному художньому дискурсі. Монографія. – Вінниця: Видавництво «Нова Книга», 2008. – 160 с.
2. Арутюнова Н.Д. Феномен молчания // Язык о языке: Сб. статей Под общ. Рук. И ред. Н.Д. Арутюновой. – М.: Языки русской культуры, 2000. – 624 с. – С. 417–436.
3. de Bruyker, Melissa. Das resonante Schweigen: Die Rhetorik der erzählten Welt in Kafkas Der Verschollene, Schnitzlers Therese und Walsers Räuber-Roman. – 1. Aufl. – Würzburg: Königshausen u. Neumann, 2007. – 380 S.
4. Gebser, Jean. Ursprung und Gegenwart. Teil 1 und 2. – 2. ergänzte Aufl. – Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1966. – 562 S.
5. Krammer, Stefan. "redet nicht von Schweigen –": Zu einer Semiotik des Schweigens im dramatischen Werk Thomas Bernhards. – Würzburg: Königshausen & Neumann, 2003. – 202 S.
6. Nossack, Hans E. Nach dem Letzten Aufstand. Ein Bericht. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1961. – 367 S. (NLA)
7. Nossack, Hans E. Nekyia. Bericht eines Überlebenden / Hans E. Nossack. – Hamburg: Krüger Verlag, 1947. – 138 S.
8. Nossack, Hans E. Spätestens im November. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1972. – 277 S. (SiN)
9. Nossack, Hans E. Spirale. Roman einer schlaflosen Nacht. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2001. – 294 S.
10. Oblinger, Hermann. Schweigen und Stille in der Erziehung. – München: Ehrenwirth. – 181 S.
11. Rokoszowa, Jolanta. Schweigen – ein Problem der Sprache // Satz – Text – Diskurs. Akten des 27. Linguistischen Kolloquiums, Münster, 1992 / Peter-Paul König und Helmut Wieggers (Hg.). – Bd. 2. – Tübingen: Niemeyer, 1994. – S. 101–106.
12. Schmauks, Dagmar. Die Stellung des Schweigens im semiotischen Feld // Deutsche Sprache. Zeitschrift für Theorie, Praxis und Dokumentation./ Siegfried Grosse, Hans-W. Eroms u.a.(Hg.). – Berlin u.a.: Erich Schmidt Verlag, 1996. № 1–4. – № 4. – S. 305–326.
13. Schmitz, Ulrich. Beredtes Schweigen – Zur sprachlichen Fülle der Leere. Über Grenzen der Sprachwissenschaft // OBST: Schweigen. – Oldenburg, 1990. – 192 S. – S. 5–58.
14. Wulf, Christoph. Präsenz des Schweigens // Schweigen : Unterbrechung und Grenze der menschlichen Wirklichkeit / Dietmar Kamper ; Christoph Wulf (Hg.). – Berlin: Reimer, 1992. – S. 7–16.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Марта Музичук – аспірант кафедри німецької філології факультету іноземних мов Львівського національного університету ім. І.Франка.

Наукові інтереси: стилістика, лінгвостилістичний аналіз тексту, інтерпретація тексту.

АСПЕКТЫ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЫ МИРА В ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ

Наталія ПАВЛЕНКО (Житомир, Україна)

У статті розглянуто аспекти мовної картини світу та проаналізовано її основні компоненти.

The article deals with the aspects of world linguistic picture and analyzes its main components.

Лингвокультурология – комплексная область научного знания о взаимосвязи и взаимовлиянии языка и культуры – переживает в настоящее время период расцвета.

К числу основных категорий лингвокультурологии относится понятие «картина мира» – целостная совокупность образов действительности в коллективном сознании [10: 8]. Более того, «лингвофилософский концепт языковой картины мира можно было бы признать одним из антикварных украшений философии языка, ведь древность его вполне сопоставима с древностью последней» [11: 140].

О языковой картине мира много пишут (Попова З.Д., Макаров М.Л., Вежбицкая А., Воркачев С.Г., Степанов Ю.С. и т.д.), проводятся научные конференции, издаются научные сборники.